

ТРЕЋЕ ОДЕЉЕЊЕ

ПРЕДМЕТ ПЕШИЋ ПРОТИВ СРБИЈЕ

(Представка број 4545/21)

ПРЕСУДА

Члан 10 • Слобода изражавања • Накнада штете досуђена против подносиоце представке, бивше политичарке и дугогодишње политичке активисткиње, у грађанском поступку због објављивања чланка у којем је лично вређала јавног функционера на веб страници удружења грађана • Није постигнута правична равнотежа између супротстављених интереса • Недостатак релевантних и довољних разлога • Непримењивање стандарда у складу са начелима садржаним у члану 10. и недоношење одлука на прихватљивој процени релевантних чињеница • Мешање није „неопходно у демократском друштву”

Припремио Секретаријат. Не обавезује Суд.

СТРАЗБУР

13. јануар 2026. године

Ова пресуда ће постати правоснажна под условима из члана 44. став 2. Конвенције. Може бити предмет редакцијских измена.

У предмету Пешић против Србије,

Европски суд за људска права (Треће одељење), на заседању Већа у саставу:

Ioannis Ktistakis, председник,

Lətif Hüseynov,

Darian Pavli,

Úna Ní Raifeartaigh,

Mateja Đurović,

Canòlic Mingorance Cairat,

Vasilka Sancin, судије,

и Milan Blaško, секретар Одељења,

Имајући у виду:

представку (број 4545/21) против Републике Србије, коју је држављанка Републике Србије госпођа Весна Пешић (у даљем тексту: подносиатељка) поднела Суду 15. децембра 2020. године у складу са чланом 34. Конвенције за заштиту људских права и основних слобода (у даљем тексту: Конвенција);

одлуку да се Влада Републике Србије (у даљем тексту: Влада) обавести о притужбама које се тичу слободе изражавања подносиатељке, њеног приступа суду и правичности грађанског поступка по члану 6. став 1. и члану 10. Конвенције;

запажања странака;

Након већања на затвореној седници 25. новембра 2025. године,

Доноси следећу пресуду, која је усвојена тог дана:

УВОД

1. Предмет представке се односи на слободу изражавања подносиатељке према члану 10. и њено право на приступ суду према члану 6. Конвенције. Она је тврдила да накнада штете досуђена против ње у грађанском поступку који је покренуо јавни функционер представља неоправдано мешање у њена права из члана 10. Даље, навела је да је грађански поступак био неправичан, јер јој није било дозвољено да постави одређена питања тужиоцу, и да је накнадна пресуда Уставног суда била „неадекватно образложена”. На крају, подносиатељка је тврдила да је одбијање Врховног касационог суда Србије да размотри њену ревизију представљало кршење њеног права на приступ суду из члана 6.

ЧИЊЕНИЦЕ

2. Подносиатељка је рођена 1940. године и живи у Београду. Њу је заступала госпођа К. Костић, адвокатица из истог града.

3. Владу је заступала њена заступница, госпођа З. Јадријевић Младар.

4. Чињенице у вези са предметом могу се сумирати на следећи начин.

I. РЕЛЕВАНТНИ КОНТЕКСТ

5. У раним јутарњим сатима 25. априла 2016. године, као део грађевинског пројекта, бројни објекти у центру Београда су срушени употребом тешке механизације. Током операције, неидентификовани починиоци су незаконито лишили слободе неколико особа присутних у том подручју, пустивши их тек након завршетка рушења. Ове особе су потом контактирале полицију, која није реаговала нити се појавила на лицу места. Истрага о овим догађајима је, чини се, у току.

6. Дана 12. маја 2016. године, тадашњи министар унутрашњих послова у Влади Републике Србије, Н.С., дао је јавну изјаву у вези са предметним догађајима. Између осталог, изјавио је следеће:

„Међутим, када је у питању угрожавање живота полицајаца – на пример, када су пресечени електрични каблови – полиција не интервенише нити улази у подручје док се претња по њихову безбедност не неутралише.”

II. ЧЛАНАК КОЛИ ЈЕ ОБЈАВИЛА ПОДНОСИТЕЉКА ПРЕДСТАВКЕ

7. Подносиатељка, бивша политичарка и дугогодишња политичка активисткиња, објавила је 13. маја 2016. године чланак под насловом „Досољавање” на веб-сајту удружења грађана „Пешчаник”, чији је била редовни сарадник. Релевантни део чланка гласи:

„... Добро, све је то проваљено. Једино је глупост министра полиције Небојше Стефановића [Н.С.]. ненадмашна и непредвидива. Досада нисмо открили зашто је баш њему додељена улога да испадне најглупљи. Можда зато што се он увек појављује после Вучића да „запуши” преостале рупе. И какве бисере је просуо овога пута? Изјавио је да је „спин” то што је главна вест у Србији рушење три нелегална објекта у Савамали. Баш само три објекта? А видесмо ону гомилу шута коју багери данима уклањају, а и рушење је трајало целу ноћ. Министар је мудро додао да рушење на такав начин не сме да се дешава, али и кад се деси, никако не треба да буде главна вест у Србији. Него ваљда треба да буде споредна, или да је и нема као вести да маскирани људи ноћу нелегално руше центар града и врше сијасет кривичних дела. Јесте му то много глупо, али ово што следи је најглупље. На питање новинарке зашто полиција није реаговала када су је унесрећени чувари и власници објеката у Савамали обавестили шта се дешава, он је рекао да полиција није смела да реагује, јер није дозвољено угрожавати животе полицајаца! Могла је, каже министар, да их убије електрична струја из порушених објеката. И ето шта је испало

– полиција служи томе да чува полицију! А грађани, њима шта бог да, нека их удари струја. У ствари, тако им и треба. Министар је лепо објаснио да се ради о грађанима чији су објекти служили „за стицање богатства”, да су то „грађевине добијене спрегом политике и тајкуна”.

...

И за крај, министрово обећање да ће све бити истражено. А и ово ћемо истражити. Истрага ће показати све. Под условом да је струја искључена. И ако се престане са спиновањем како је то рушење нека много важна ствар. А испало је да јесте много важна, јер је разбојничко гажење закона, права грађана и рушење града постало неподношљиво.

III. ГРАЂАНСКИ ПОСТУПАК

8. Министар унутрашњих послова, Н.С., поднео је 27. јула 2016. године грађанску тужбу против подносиоце, удружења „Пешчаник” и његових главних уредника, С.Л. и С.В., пред Вишим судом у Београду (у даљем тексту: Виши суд), тражећи 200.000 српских динара (RSD) као накнаду за нематеријалну штету. Потраживање је засновано на наводном душевном болу изазваном нападом на његову част и углед.

9. Виши суд је 27. априла 2018. године одржао рочиште на којем су и Н.С., као тужилац, и подносиоца као тужена, дали исказе. Током поступка, подносиоца се бавила питањима која су се односила на политичку одговорност министра, изјавама које је тадашњи премијер дао у вези са опозиционим странкама и једном од владајућих странака, чији је Н.С. био члан. Судија је два пута упутио подносиоца да ограничи своје изјаве на питања релевантна за случај и да избегава политичке говоре током рочишта. Виши суд је такође одбио одређена питања постављена Н.С.-у као ирелевантна.

10. Виши суд је 10. јула 2018. године донео пресуду у корист Н.С., усвајајући његов тужбени захтев. У свом образложењу, утврдио је да су примедбе подносиоце у вези са „глупошћу” Н.С.-а превазишле дозвољене границе прихватљиве критике изјава и поступака Н.С.-а, што представља личну увреду. Утврђено је да је подносиоца злонамерно и нетачно представила изјаву Н.С.-а. Виши суд је утврдио да спорни текст није допринео јавном дискурсу о догађају нити је покушао да се позабави предметним питањем. Уместо тога, његов циљ је био да омаловажи Н.С., субјективно га окарактерише и нападне његово достојанство, углед и част, чиме му је нанета душевна бол. Док је подносиоца тврдила да су коришћени изрази њени вредносни судови засновани на чињеничном контексту насилних рушења у насељу Савамала у Београду, Виши суд је одбацио ове тврдње као неосноване и покушај избегавања одговорности. Сходно томе, на основу члана 200. Закона о облигационим односима (видети доле наведени став 23), суд је наложио туженима да солидарно плате Н.С.-у 200.000 динара (приближно 1.710 евра (EUR) у то време) на име накнаде нематеријалне штете и 95.100 динара (приближно 810 EUR) за трошкове и издатке, као и камату.

11. Подносиоца се жалила на пресуду, позивајући се, нарочито, на члан 10. Конвенције и праксу Суда. Одвојено, удружење „Пешчаник” је заједно са С.Л. и С.В. поднело сопствену жалбу.

12. Апелациони суд у Београду је 17. октобра 2018. године одбио обе жалбе и преиначио пресуду Вишег суда, смањивши накнаду штете досуђену Н.С.-у на 150.000 динара (приближно 1.280 евра) и накнаду трошкова и издатака на 93.100 динара (приближно 800 евра). У свом образложењу, Апелациони суд је нагласио да „нису сви начини преношења идеја и мишљења део слободе изражавања, јер слобода изражавања не може противречити сопственој сврси”. Даље је напоменуо да чланак подносиоце није допринео јавној дебати о предметном питању нити је покушао да се позабави одређеним питањем; него, чини се да је његова намера била искључиво да увреди Н.С. На крају, Апелациони суд је закључио да, иако су вредносни судови генерално дозвољени, вредносни судови који су клеветничке природе и нису у јавном интересу су недопустиви.

13. Подносиоца је 5. децембра 2018. године поднела ревизију Врховном касационом суду. Одвојено, удружење „Пешчаник”, С.Л. и С.В. су поднели сопствену ревизију.

14. Подносиоца је 20. децембра 2018. године поднела уставну жалбу Уставном суду против пресуде Апелационог суда од 17. октобра 2018. године (видети горе наведени став 12). Одвојено, удружење „Пешчаник”, С.Л. и С.В. су такође поднели сопствену уставну жалбу против исте пресуде.

15. Врховни касациони суд је 21. марта 2019. године одбацио обе ревизије (видети горе наведени став 13). У свом образложењу, Врховни касациони суд је нагласио да подносиоца, удружење „Пешчаник”, С.Л. и С.В. нису имали право да поднесу ревизију, јер је таква ревизија дозвољена само странци чија су права „умањена или ускраћена” другостепеном пресудом. С обзиром на то да је Апелациони суд смањио накнаду штете досуђену Н.С.-у, само је Н.С. могао да поднесе ревизију против исте (видети став 12 изнад).

16. Подносиатеља је 8. августа 2019. године поднела још једну уставну жалбу Уставном суду, тврдећи, посебно, да је одбацивање њене ревизије од стране Врховног касационог суда повредило њено право на приступ суду. Подносиатеља је затражила да се ова уставна жалба споји са њеном ранијом уставном жалбом од 20. децембра 2018. године (видети горе наведени став 14).

17. Дана 9. августа 2019. године, удружење „Пешчаник”, С.Л. и С.В. су поднели сопствену уставну жалбу против пресуде Врховног касационог суда од 21. марта 2019. године.

18. Уставни суд је 4. јуна 2020. године одбацио уставне жалбе које је подносиатеља поднела 20. децембра 2018. и 8. августа 2019. године (видети горе наведене ст. 14 и 16). У односу на посебне притужбе које су се односиле на слободу изражавања, утврђено је да у уставној жалби нису наведени релевантни уставноправни разлози, већ је захтевана поновна процена законитости оспорених пресуда, што је ван надлежности тог суда као уставног тела. Уставни суд се такође сложио са налазом Врховног касационог суда да подносиатеља није имала право да поднесе ревизију. Одлука Уставног суда је достављена заступнику подносиатељке 16. јуна 2020. године.

IV. РАЗВОЈ ДОГАЂАЈА НАКОН ДОСТАВЉАЊА ПРЕДСТАВКЕ ВЛАДИ

19. Дана 19. марта 2024. године, након што је представка у овом случају достављена Влади, подносиатеља је обавестила Суд да је Уставни суд донео одлуку (Уж-8174/2019) 11. марта 2024. године, која се тичала уставне жалбе поднете од стране удружења „Пешчаник”, С.Л.-а и С.В.-а 9. августа 2019. године (видети горе наведени став 17). У одлуци, Уставни суд је утврдио да је Врховни касациони суд (који је у међувремену преименован у Врховни суд 11. маја 2023. године) повредио право подносилаца уставне жалбе на правично суђење одбацивањем њихове ревизије (видети став 15 изнад). Уставни суд је стога поништио одлуку Врховног касационог суда од 21. марта 2019. године и наложио Врховном суду да поново размотри жалбу по спорним правним питањима. Штавише, Уставни суд је појаснио да се његова одлука подједнако примењује и на подносиатељку лично, будући да је она била „у истој правној ситуацији као и подносиоци уставних жалби”. До данас, странке нису обавестиле Суд о исходу новог поступка пред Врховним судом (25. новембар 2025. године).

РЕЛЕВАНТНИ ПРАВНИ ОКВИР

I. ЗАКОН О ЈАВНОМ ИНФОРМИСАЊУ И МЕДИЈИМА, ОБЈАВЉЕН У „СЛУЖБЕНОМ ГЛАСНИКУ РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ”, БР. 83/14, 58/15 И 12/16 – АУТЕНТИЧНО ТУМАЧЕЊЕ)

20. У време предметног догађаја, члан 8. Закона о јавном информисању и медијима прописивао је, између осталог, да изабрани, именовани или постављени носиоци јавних или политичких функција морају толерисати изражавања ставова који критикују њихове поступке у обављању функције или политике које спроводе у својој улози, без обзира на било какву личну увреду коју би могли претрпети због таквих ставова.

II. ЗАКОН О ОБЛИГАЦИОНИМ ОДНОСИМА, ОБЈАВЉЕН У СЛУЖБЕНОМ ЛИСТУ СОЦИЈАЛИСТИЧКЕ ФЕДЕРАТИВНЕ РЕПУБЛИКЕ ЈУГОСЛАВИЈЕ БР. 29/78, 39/85, 45/89 И 57/89, У СЛУЖБЕНОМ ЛИСТУ САВЕЗНЕ РЕПУБЛИКЕ ЈУГОСЛАВИЈЕ БРОЈ 31/78 И „СЛУЖБЕНОМ ГЛАСНИКУ РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ”, БРОЈ 18/20)

21. Члан 154. овог закона наводи различите основе по којима се може захтевати накнада штете.

22. Члан 199. прописује да, у случају повреде личних права, судови могу наложити да се њихове пресуде објаве или да се објава исправи, односно могу наложити лицу које је проузроковало штету да повуче изјаве које су проузроковале повреду.

23. Члан 200. посебно прописује да свако ко је претрпео страх, физички бол или душевну бол као последицу повреде свог права на углед, лични интегритет, слободу или друга права личности има право да тражи финансијску надокнаду пред грађанским судовима и, поред тога, да захтева друге сличне облике накнаде штете „који би могли да омогуће” пружање одговарајуће нематеријалне сатисфакције.

ПРАВО

I. НАВОДНА ПОВРЕДА ЧЛАНА 10. КОНВЕНЦИЈЕ

24. Подносиатеља се притуживала на основу чл. 6. и 10. Конвенције да су парнични поступак који је покренут против ње и накнада штете коју је обавезана да плати представљали кршење њеног права на слободу изражавања. Подносиатеља се даље притуживала да је спорни парнични поступак био неправичан због: (а) ограничења која су јој била наметнута током сведочења на суду и (б) недостатка правилног образложења у одлуци Уставног суда од 4. јуна 2020. године.

25. Будући да је господар карактеризације права која су применљива чињеницама било ког случаја у поступку (видети, на пример, *Радомиља и др. против Хрватске* [ВВ], бр. 37685/10 и 22768/12, ст. 114 и 126, од 20. марта 2018. године), Суд сматра да све горе наведене притужбе треба испитати искључиво на основу члана 10. Конвенције (видети, *mutatis mutandis*, *Hrachya Harutyunyan против Јерменије*, број 15028/16, ст. 31–32, од 27. августа 2024. године).

26. Члан 10. Конвенције гласи:

„1. Свако има право на слободу изражавања. Ово право укључује слободу мишљења и примања и саопштавања информација и идеја без уплитања јавних органа ...

2. Остваривање ових слобода, будући да са собом носи дужности и одговорности, може бити подложно таквим формалностима, условима, ограничењима или казнама које су прописане законом и које су неопходне у демократском друштву... ради заштите угледа или права других...”

А. Допуштеност

1. Да ли подносиатељка представке има статус жртве

27. Влада је тврдила да је подносиатељка изгубила статус жртве на основу тога што је Уставни суд, у својој одлуци од 11. марта 2024. године, изричито признао да је Врховни касациони суд повредио право подносиатељке на правично суђење одбацавањем њену ревизију (видети став 19 изнад).

28. Подносиатељка је оспорила наводе Владе, тврдећи да и даље има статус жртве, упркос одлуци Уставног суда.

29. Суд понавља да је прва дужност националних органа да отклоне сваку повреду Конвенције и да приликом процене да ли подносиатељка представке може тврдити да је стварна жртва наводне повреде, треба узети у обзир не само формални положај у време када је захтев поднет Суду, већ и све околности предметног случаја, укључујући и све догађаје пре датума испитивања случаја од стране Суда (видети *Tănase против Молдавије* [ВВ], број 7/08, став 105, ЕСЉП 2010).

30. Одлука или мера повољна за подносиоца представке, у начелу, није довољна да га лиши статуса „жртве” у сврху члана 34. Конвенције, осим уколико су национални органи признали кршење Конвенције, било изричито или суштински, а затим и пружили правну заштиту у контексту истог (видети, између многих других извора, *Курић и др. против Словеније* [ВВ], број 26828/06, став 259, ЕСЉП 2012 (изводи)).

31. Узимајући у обзир горе наведено, а посебно питање „признања”, Суд примећује да Уставни суд није, чак ни суштински, утврдио повреду права гарантованих чланом 10. Конвенције у случају подносиатељке. Стога сматра да се статус жртве подносиатељке у вези са њеним притужбама по тој одредби не може довести у питање, те одбацује приговор који је Влада изнела у вези са тим.

2. Да ли је подносиатељка представке претрпела значајну штету

32. Влада је даље тврдила да подносиатељка није претрпела значајну штету, у смислу члана 35. став 3(б) Конвенције. Напоменула је да је, према пресуди Вишег суда од 10. јула 2018. године, подносиатељки наложено да, заједно са С.Л., С.В. и удружењем „Пешчаник”, исплати укупан износ од 243.000 динара, што је у време предметног случаја еквивалентно приближно 2.000 евра. Влада је додала да појединачни удео подносиатељке у досуђеној накнади, који износи око 500 евра, треба сматрати безначајним.

33. Подносиатељка је признала да није претрпела значајну финансијску штету. Међутим, тврдила је да поштовање људских права захтева испитивање представке у меритуму. По њеном мишљењу, било је неопходно послати јасну поруку судским и управним органима у Србији да слобода изражавања обухвата право на употребу грубог језика приликом критиковања високих државних званичника. Нагласила је да заштита части таквих званичника не би требало да има предност над слободом изражавања, нарочито у контексту политичког дискурса у медијима.

34. Критеријум непостојања значајног оштећења заснива се на идеји да повреда права по Конвенцији, колико год стварна била са чисто правне тачке гледишта, треба да достигне минимални ниво озбиљности да би оправдала разматрање од стране Суда. Процена овог минимума је релативна и зависи од свих околности случаја, а тежина повреде треба да се процени узимајући у обзир и субјективне перцепције подносиоца представке и оно што је објективно било у питању. Међутим, чак и ако се утврди да подносиатељка представке није претрпела значајну штету као резултат ствари на коју се притужује, представка се ипак не може прогласити неприхватљивом по овом основу ако поштовање људских права, како је дефинисано у Конвенцији и протоколима уз њу, захтева

суштинско испитивање (видети, као скорашњи извор, *X и др. против Ирске*, бр. 23851/20 и 24360/20, став 63, од 22. јуна 2023. године).

35. Суд је такође утврдио да, у случајевима који се тичу слободе изражавања, примена критеријума прихватљивости садржаног у члану 35. став 3(б) Конвенције треба да узме у обзир значај ове слободе (видети *Gachechiladze против Грузије*, број 2591/19, став 40, од 22. јула 2021. године) и да буде предмет пажљивог испитивања самог Суда. Ово испитивање треба да обухвати, између осталог, елементе као што су допринос дебати од општег интереса и да ли се случај односи на штампу или друге медије (видети, на пример, *Sylka против Пољске* (одлука), број 19219/07, став 28, од 3. јуна 2014. године, са даљим упућивањима).

36. Примењујући ова начела на конкретан случај, Суд напомиње да је предметно питање очигледно било од значајног субјективног значаја за подносиоца, која је сматрала да наводно кршење покреће питање принципа. Конкретно, парнични поступак је, по њеном мишљењу, био уско повезан са њеним основним правом да критикује поступке високих јавних функционера путем медија. Што се тиче онога што је објективно било у питању, улога подносиоце као редовног аутора колумни за веб-сајт удружења „Пешчаник” наглашава шири контекст наводног кршења. Мешање се стога мора проценити у светлу суштинске улоге коју слободна штампа игра у обезбеђивању правилног функционисања демократског друштва (видети *Falzon против Малте*, број 45791/13, став 57, од 20. марта 2018. године, у вези са чињеничним околностима веома сличним онима у овом случају у погледу статуса подносиоца захтева као аутора колумни). Сходно томе, наводно кршење члана 10. Конвенције у овом случају заиста покреће „важно питање начела”. Суд је стога уверен да се не може рећи да подносиоца није претрпела значајну штету као резултат парничног поступка, без обзира на релативно незнатне новчане последице за њу на које се позива Влада. Стога, Суд не сматра да је потребно разматрати да ли би га поштовање људских права обавезало да испита случај, односно да ли је домаћи суд исто правилно размотрио (видети, *mutatis mutandis*, *M.N. и др. против Сан Марина*, број 28005/12, став 39, од 7. јула 2015. године).

37. Сходно томе, приговор Владе у овом контексту мора бити одбачен.

3. Закључак

38. Суд примећује да ова притужба није ни очигледно неоснована нити неприхватљива по било ком другом основу наведеном у члану 35. Конвенције. Стога се мора прогласити прихватљивом.

Б. Основаност

1. Поднесци странака

(а) Подносиоца представке

39. Подносиоца је тврдила да налог за исплату накнаде штете, који је издао Виши суд због објављивања њеног наводно увредљивог чланка, представља јасно мешање у њену слободу изражавања, загарантовану чланом 10. Конвенције. Тврдила је да је Виши суд требало да заснива своју одлуку на заштити која је новинарима дата Законом о јавном информисању и медијима, уместо да примењује одредбе о одговорности Закона о облигационим односима (видети горе наведене ст. 20-23). Иако је признала да је пресуда тежила легитимном циљу заштите права других, подносиоца је тврдила да је изречена накнада штете ипак била несразмерна. Посебно је тврдила да домаћи судови такође нису успели да пронађу одговарајућу равнотежу између њеног права да слободно изрази мишљење и права Н.С. да заштити своје достојанство као јавног функционера, од кога се, по свом положају, требало очекивати да толерише критике свог професионалног понашања, чак и ако их је доживљавао као лично увредљиве.

40. Подносиоца је даље навела да је њена критика поступка Н.С.-а била мотивисана информацијама које су биле доступне у то време, што ју је навело да верује да је његово објашњење – да полиција није деловала због присуства каблова високог напона – само измишљено оправдање. На крају, подносиоца је навела да је објашњење Н.С.-а о томе зашто полиција није извршила своју дужност сматрала толико неуверљивим да јој је оставило утисак да је он заправо истовремено потценио интелигенцију српске јавности и тиме показао сопствени недостатак расуђивања.

(б) Влада

41. Влада није оспорила да је спорна пресуда представљала мешање у право подносиоце на слободу изражавања. Међутим, ово мешање је било законито према Закону о облигационим односима и тежило је легитимном циљу заштите угледа Н.С.-а. Даље је тврдила да је мешање било сразмерно том циљу,

наглашавајући да је накнада штете досуђена против подносиоце била резултат парничног поступка, а не кривичног гоњења, и да досуђени износ није био претеран.

42. Влада је додала да чланак подносиоце није дао суштински допринос јавној дебати о предметном питању и да морају постојати разумне границе толеранције Н.С.-а на критику, које је подносиоца у овом случају прекорачила. Тврдила је да је подносиоца и сама позната јавна личност, што разликује њен положај од положаја приватних лица или новинара, и да она не заслужује исти ниво заштите. Објављивање чланка на интернету проширило је његов домет и стога је имало озбиљније последице по приватни живот Н.С.-а. Коначно, избор језика подносиоце – изрази као што су „глуп“, „најглупљи“ и „ненадмашна и непредвидива... глупост“ – представљали су увреде *ad hominem*, а не легитимну критику.

2. Процена Суда

(а) Постојање дела уплитања

43. Није спорно између странака да је пресуда којом је подносиоце наложено да плати одштету у парничном поступку представљала „мешање јавног органа“ у њено право на слободу изражавања. Такво мешање крши Конвенцију уколико не испуњава захтеве из члана 10. став 2. Стога се мора утврдити да ли је мешање било „прописано законом“, да ли је тежило једном или више легитимних циљева наведених у том ставу и да ли је било „неопходно у демократском друштву“ за постизање релевантног циља или циљева.

(б) Да ли је мешање било прописано законом

44. Суд примећује да су се домаћи судови приликом налагања подносиоце да плати накнаду штете Н.С.-у ослањали на опште одредбе о одговорности садржане у Закону о облигационим односима (видети горе наведене ст. 10, 12. и ст. 21–23.). Стога се закључује да је конкретно мешање заправо „прописано законом“ у смислу члана 10. став 2. Конвенције.

(в) Да ли је мешање имало легитиман циљ

45. Суд примећује да није спорно између страна да је мешање тежило једном од циљева наведених у члану 10. став 2. Конвенције, наиме „заштита угледа или права других“, те не види разлог да другачије пресуди.

(г) Да ли је мешање било „неопходно у демократском друштву“

(и) Општа начела

46. Општа начела за процену неопходности мешања у остваривање слободе изражавања наведена су, између осталог, у предмету *Morice*, горе цитираном, став 124, ЕСЉП 2015); *Bédat против Швајцарске* ([Вв], број 56925/08, ст. 48–54, од 29. марта 2016. године); *Меџлис Исламске заједнице Брчко и др. против Босне и Херцеговине* ([Вв], број 17224/11, став 75, од 27. јуна 2017. године); и *SIC – Sociedade Independente de Comunicação против Португала* (број 29856/13, ст. 54–62, од 27. јула 2021. године).

47. Да би испунила своју позитивну обавезу да заштити права једне особе према члану 8, држава би евентуално морала до неке мере да ограничи права обезбеђена чланом 10. другој особи. Када испитује неопходност тог ограничења у демократском друштву у интересу „заштите угледа или права других“, од Суда се може захтевати да провери да ли су домаћи органи успоставили правичну равнотежу када су штитили две вредности загарантоване Конвенцијом, које могу доћи у сукоб једна са другом у одређеним случајевима, наиме, с једне стране, слобода изражавања заштићена чланом 10. и, с друге, право на поштовање приватног живота како је садржано у члану 8. (погледати случај *Bédat*, став 74, и *Меџлис Исламске Заједнице Брчко и др.*, став 77, оба горе цитирани, са даљим упућивањем).

48. Суд је закључио да државе уговорнице имају одређену слободу процене приликом оцене неопходности и обима било каквог мешања у слободу изражавања заштићеном чланом 10. Конвенције. Висок ниво заштите слободе изражавања, уз посебно уско поље процене домаћих органа, обично се пружа када се спорне примедбе односе на питање од јавног интереса (видети предмет *Morice*, наведен горе, став 125). Када се право на слободу изражавања уравнотежује са правом на поштовање приватног живота, Суд је у својој пракси утврдио низ релевантних критеријума, укључујући да ли су спорне изјаве допринеле дебати од јавног интереса; степен озлоглашености погођеног лица и тему објављивања; контекст у коме су спорне изјаве дате; садржај, облик и последице објављивања; претходно понашање дотичног лица; начин на који су информације добијене и њихова истинитост; и природу и тежину изречене казне (видети, између многих других извора, *Axel Springer AG против Немачке* [Вв], број 39954/08, ст. 89–95, од 7. фебруара 2012. године).

49. Мора се направити разлика између приватних лица и појединаца који делују у јавном контексту. Сходно томе, док приватно лице непознато јавности може захтевати посебну заштиту свог права на приватни живот, исто не важи за јавне личности у односу на које су границе критичког коментара шире, јер су оне неизбежно и свесно изложене јавној контроли и стога морају показати већи степен толеранције (видети, између многих других ауторитета, *Милисављевић против Србије*, број 50123/06, став 34, од 4. априла 2017. године).

(ii) Примена горе наведених начела на овај конкретан случај

50. У овом случају, подносиатељка је проглашена одговорном за објављивање чланка који је критиковао поступке јавног функционера у вези са његовим јавним изјавама о питању од значајног јавног интереса. Стога је поље слободне процене која се даје држави у овом контексту уска (видети предмет *Morice против Француске* [BV], број 29369/10, став 125, ЕСЉП 2015).

51. Критика подносиатељке била је усмерена против Н.С.-а, тадашњег министра унутрашњих послова и професионалног политичара у односу на кога су границе прихватљиве критике биле шире него да је био само приватно лице (видети *Милисављевић*, горе наведен, став 34). Уласком у политичку арену и обављањем јавне функције, он се неизбежно и свесно изложио пажљивој контроли – контроли сваке његове речи и дела од стране новинара и широке јавности. Штавише, Суд примећује да српски закон слично налаже да политички функционери толеришу ставове који критикују њихове поступке или политике, чак и када такви ставови могу бити лично увредљиви за њих (видети горе наведени став 20).

52. Суд такође мора утврдити да ли су домаћи органи постигли правичну равнотежу између две вредности гарантоване Конвенцијом – слободе изражавања подносиатељке, заштићене чланом 10, с једне стране, и права и интереса Н.С.-а према члану 8, с друге стране; да ли су домаћи органи применили критеријуме утврђене у судској пракси Суда о слободи изражавања; и да ли су разлози које су домаће власти навеле да би оправдале мешање у слободу изражавања били довољни и релевантни.

53. У вези са тим, Суд примећује да су изрази „глуп”, „најглупљи” и „ненадмашна и непредвидива... глупост”, како су их навели домаћи судови (видети горе наведене ст. 10. и 7, тим редоследом), извучени из различитих делова спорног чланка како би се закључило о намери подносиатељке да увреди Н.С. Домаћи судови су квалификовали ове изразе као увреде, сматрајући да је вероватно да ће изазвати душевну бол код Н.С. и наштетити његовом угледу.

54. Суд даље напомиње да је Виши суд у Београду у својој првостепеној пресуди одбацио аргумент подносиатељке да спорни изрази представљају вредносне судове изнете у контексту чињеничне ситуације од посебног значаја за српско друштво (видети горе наведени став 10 *in fine*). Слично томе, иако је Апелациони суд признао да су вредносни судови, у начелу, заштићени, утврдио је да се у случају подносиатељке они не односе на питање од јавног интереса (видети горе наведени став 12 *in fine*). Међутим, с обзиром на образложење домаћих судова, Суд није убеђен њиховим приступом и не дели њихове закључке. Разматрајући пуни садржај чланка и објашњења подносиатељке пред домаћим судовима, Суд напомиње да новинарска слобода дозвољава извесно претеривање, провокацију или неумерене изјаве. Суд сматра да су спорни изрази мишљења. Ова мишљења су изнета провокативно и заједљиво, користећи језик који би се могао сматрати увредљивим. Међутим, она су одражавала субјективну процену подносиатељке о поступцима и изјавама Н.С.-а, како је описано у чланку. У овом контексту, Суд се слаже са подносиатељком да су спорни изрази били вредносни судови, а не изјаве о чињеницама.

55. Штавише, лично помињање Н.С.-а није било произвољно или неоправдано, с обзиром на његов положај министра унутрашњих послова и његову одговорност за поступање полиције. Дотични чланак је био директан одговор на јавне изјаве самог Н.С.-а у вези са предметним догађајима. Када се посматрају у контексту чланка, спорни изрази су били замишљени као оштра критика његовог одговора на наводна насилна рушења која су се догодила у центру Београда, укључујући „неидентификоване починиоце који су незаконито лишили слободе неколико особа присутних у том подручју, пуштајући их тек након што је рушење завршено” и „те особе су потом контактирале полицију, која није реаговала нити се појавила на лицу места” (видети горе наведени став 5) – које представља питање од значајног јавног интереса у контексту Србије. Штавише, у то време је била у току интензивна јавна дебата о одговорности за ова дела и неадекватности реакције органа за спровођење закона. Изјаве подносиатељке су стога биле део овог ширег дискурса о питањима од јавног интереса, где је мало ограничења прихватљиво према члану 10. став 2. Конвенције (видети, између многих других извора, *Sürek против Турске* (бр. 1) [BV], број 26682/95, став 61, ЕСЉП 1999-IV). Њихова намера није била да „безобзирно понизе”, односно да једноставно увреду Н.С. Заправо, подносиатељка је била довољно пажљива да стави спорне изразе у контекст и објасни их: она је предузела разумне мере да јасно образложи зашто, по њеном мишљењу, начин на који је полиција поступила у предметном злочину и начин на који је Н.С. објаснио очигледан

недостатак полицијске реакције заслужују тако снажну реакцију са њене стране у јавној дебати (видети став 7 изнад; упоредити са *Skalka против Пољске*, број 43425/98, ст. 36–37, од 27. маја 2003. године).

56. Суд примећује да је у овом случају подносиатељки наређено да плати приближно 2.100 евра заједно са још троје тужених као накнаду за нематеријалну штету и трошкове. Међутим, чињеница да је поступак био грађанске, а не кривичне природе и да је износ који је подносиатељки наложено да плати као накнаду био релативно мали не умањује значај пропуста домаћих судова да заснују своје одлуке „на прихватљивој процени релевантних чињеница” и да наведу „релевантне и довољне” разлоге (видети, у сличном смислу, *Анатолиј Јеременко против Украјине*, број 22287/08, ст. 106-7, од 15. септембра 2022. године).

57. Узимајући у обзир горе наведена разматрања у целини, Суд сматра да домаћи судови нису успели да успоставе правичну равнотежу између слободе изражавања подносиатељке и права и интереса Н.С.-а, да примене стандарде који су у складу са начелима садржаним у члану 10, да се ослоне на прихватљиву процену релевантних чињеница и да заснују своје одлуке на релевантним и довољним разлозима. Реакција националних органа на чланак подносиатељке стога није била неопходна у демократском друштву, у смислу члана 10. став 2. Конвенције.

58. Сходно томе, дошло је до повреде члана 10. Конвенције.

II. НАВОДНА ПОВРЕДА ЧЛАНА 6. СТАВ 1. КОНВЕНЦИЈЕ

59. Подносиатељка се притуживала да јој је Врховни касациони суд, одбацивањем њене ревизије, ускратио приступ суду, кршећи њена права из члана 6. став 1. Конвенције, који, у релевантном делу, гласи:

„1. Приликом одлучивања о грађанским правима и обавезама лица... свако има право на правично ... саслушање ... од [стране]... трибунала”

60. Влада је тврдила да је, с обзиром на одлуку Уставног суда од 11. марта 2024. године, подносиатељка изгубила статус жртве (видети горе наведени став 19).

61. Подносиатељка се није сложила и позвала је Суд да настави са испитивањем њене притужбе, позивајући се на своју дужност да поступи по члану 37. став 1. Конвенције ако то захтева поштовање људских права како је дефинисано у Конвенцији и њеним протоколима.

62. Суд понавља начела која се тичу губитка статуса жртве подносиатељке у смислу Конвенције, резимирана у горе наведеним ст. 28–29.

63. Што се тиче питања да ли је подносиатељка заиста изгубила статус жртве након одлуке Уставног суда усвојене у њену корист, Суд напомиње следеће. Први услов, наиме признање од стране Уставног суда да је дошло до повреде права подносиатељке на приступ суду, је испуњен. Што се тиче другог захтева, имајући у виду праксу Суда у сличним случајевима, те налог Уставног суда Врховном суду да поново размотри случај подносиатељке, она више не може тврдити да је жртва наводне повреде (видети, између осталог, *Ложкин против Русије* (одлука) број 16384/08, од 22. октобра 2013. године). Ово посебно с обзиром на то да подносиатељка није тражила никакву надокнаду за ову наводну повреду пред Судом (видети став 66 испод). На крају, у вези са захтевом подносиатељке да Суд настави своје испитивање из поштовања према људским правима, Суд одбија овај захтев, напомињући да се овај захтев односи само на питање да ли је подносиатељка претрпела значајну штету, а не на утврђивање статуса жртве (видети релевантна начела наведена у ставу 34 изнад).

64. Из тога следи да је притужба подносиатељке у вези са њеним приступом суду на основу члана 6. Конвенције неспојива *ratione personae* са одредбама Конвенције у смислу члана 35. став 3(а) и да се мора одбацити у складу са чланом 35. став 4.

III. ПРИМЕНА ЧЛАНА 41. КОНВЕНЦИЈЕ

65. Члан 41. Конвенције гласи:

„Када Суд утврди кршење Конвенције или протокола уз њу, а унутрашње право Високе стране уговорнице у питању омогућава само делимичну одштету, Суд ће, ако је то потребно, пружити правично задовољење оштећеној страни.”

66. Подносиатељка није поднела захтев за правичну накнаду. Сходно томе, Суд сматра да нема разлога да јој се додели било који износ на том основу.

ИЗ ОВИХ РАЗЛОГА, СУД, ЈЕДНОГЛАСНО,

1. *Проглашава* притужбу у вези са чланом 10. Конвенције прихватљивом, а остатак представке неприхватљивом;

2. *Сматра* да је дошло до повреде члана 10. Конвенције.

Састављено на енглеском језику и прослеђено у писаном облику 13. јануара 2025. године, у складу с правилом 77. ст. 2. и 3. Пословника о раду Суда.

Милан Блашко

Секретар

Ioannis Ktistakis

Председник